

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING OF OPERATING EXPENSES OF MOTOR TRANSPORT ENTERPRISES

Актуальність теми обраної теми полягає в тому, що ефективний управлінський облік є важливою складовою успішної діяльності будь-якого підприємства, зокрема автотранспортних. Операційні витрати в автотранспортних підприємствах є значною частиною загальних витрат, їх раціональне управління та контроль є вирішальними для зниження витрат та підвищення прибутковості. У статті розглянуто сутність витрат операційної діяльності автотранспортного підприємства, організацію їх управлінського обліку та розроблені шляхи вдосконалення обліку операційних витрат для ефективного управління підприємствами в цілому. Тому метою статті є розробка рекомендацій для покращення управлінського обліку операційних витрат на автотранспортних підприємствах з пасажирських перевезень для забезпечення ефективної діяльності цих підприємств. Для досягнення поставленої мети та визначенні сутності операційних витрат було проаналізовано нормативно-законодавчі акти та наукові доробки вітчизняних вчених. При написанні статті будуть вирішені наступні завдання: вивчення теоретичних аспектів та методик управління операційними витратами автотранспортних підприємств; розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення системи обліку операційних витрат; впровадження розробленої системи обліку операційних витрат на автотранспортних підприємствах. Предмет дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань щодо ведення обліку операційних витрат автотранспортних підприємств. Для досягнення поставленої мети були використані загальнонаукові методи (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, монографічний метод) та економіко-статистичні прийоми дослідження. На основі проведених досліджень та аналізу будуть сформульовані конкретні рекомендації щодо вдосконалення системи управління операційними витратами, які підприємства зможуть впровадити для забезпечення оптимального використання ресурсів та підвищення своєї ефективності. Практичне значення одержаних результатів полягає у формулюванні основних напрямів і практичних рекомендацій для автотранспортних підприємств з пасажирських перевезень щодо удосконалення організації обліку операційних витрат з виокремленням відповідних субрахунків; запровадження ефективної методикою управлінського обліку за центрами відповідальності.

Ключові слова: витрати, операційні витрати, удосконалення обліку, автотранспортне підприємство, собівартість перевезень.

УДК 657.471.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-33>

Манойленко О.В.

д.е.н., професор,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Давидюк Т.В.

д.е.н., професор,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Шевченко М.В.

здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти кафедри обліку та фінансів,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Manoylenko Oleksandr

National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute"

Davydiuk Tetiana

National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute"

Shevchenko Marharyta

National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute"

The relevance of the chosen topic lies in the fact that effective management accounting is an important component of the successful operation of any enterprise, including road transport enterprises. Operating expenses in motor transport enterprises are a significant part of total expenses, their rational management and control are crucial for reducing costs and increasing profitability. The article considers the essence of operating expenses of a motor transport enterprise, organization of their management accounting and develops ways to improve the accounting of operating expenses for effective management of the enterprise as a whole. Therefore, the purpose of the article is to develop recommendations for improving management accounting of operating expenses at passenger transportation enterprises to ensure efficient operation of these enterprises. In order to achieve the set goal and determine the essence of operating costs, regulatory and legislative acts and scientific developments of domestic scientists were analyzed. The following tasks will be solved: study of theoretical aspects and methods of management of operating expenses of motor transport enterprises; development of practical recommendations for improving the accounting system of operating expenses; implementation of the developed operating cost accounting system in selected motor transport enterprises. The subject of the article is a set of theoretical, methodological and practical issues related to accounting and analysis of operating expenses of motor transport enterprises. To achieve this goal, the author used general scientific methods (comparison, generalization, analysis, synthesis, monographic method) and economic and statistical research methods. Based on the research and analysis, specific recommendations for improving the operating cost management system will be formulated, which enterprises will be able to implement to ensure optimal use of resources and increase their efficiency. The practical significance of the results obtained is to formulate the main directions and practical recommendations for passenger transportation enterprises to improve the organization of accounting for operating expenses with the allocation of appropriate subaccounts; to introduce an effective methodology for management accounting by centers of responsibility.

Key words: expenses, operating expenses, improvement of accounting, motor transport enterprise, cost of transportation.

Актуальність теми дослідження. Сьогодні питання обліку операційних витрат є актуальним для автотранспортних підприємств, оскільки витрати є основним об'єктом аналізу в процесі управління підприємством. Облік операційних витрат дає вичерпну інформацію, необхідну для управління підприємством та його оцінки

шляхом отримання фінансових результатів. Підприємствам необхідно знати економічну природу операційних витрат і шляхи їх зниження. Це пов'язано з тим, що зростання витрат перешкоджає збільшенню попиту на послуги. Зростання виробничої собівартості, як складової операційних витрат обмежує купівельну спроможність

клієнтів і стримує розвиток автотранспортного виробництва.

Аналіз останніх джерел публікацій. Питання обліку операційних витрат та шляхи їх вдосконалення розглядали чимало науковців серед яких Гончаров В.М., Рясних Є.Г., Пархоменко Л.А., Струк Н.С., Хмелевська А.В. Окремим питаннями зі специфіки бухгалтерського обліку з собівартості пасажирських перевезень розглядали Даньків Й.Я., Лучок М.Р., Остап'юк М.Я., Крупка Я.Д. Проте досліджуючи наукові напрацювання вчених варто сказати, що окремі питання стосовно обліку операційних витрат потребують подальшого ґрунтовного опрацювання, особливо в напрямку організації та шляхів покращення обліку для автотранспортних підприємств з пасажирських перевезень.

Метою дослідження є розробка рекомендацій для покращення управлінського обліку операційних витрат на автотранспортних підприємствах з пасажирських перевезень для забезпечення ефективної діяльності цих підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організація та методика обліку операційних витрат на автотранспортних підприємствах з пасажирських перевезень має певні особливості, пов'язані з характерними особливостями транспортної галузі: сезонність пасажирських перевезень, конкуренція між перевізниками, характерне нормативно-правове регулювання галузі, технічний стан транспорту та інші. Неоперативне подання управлінської інформації щодо рівня витрат негативно впливає на формування собівартості автотранспортних перевезень.

В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття такої інформації у фінансовій звітності регулює НП(С)БО 16 «Витрати» [1], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (в частині визначення терміну) [2] та деякі інші.

НП(С)БО 16 трактує витрати як зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [1].

Операційні витрати (витрати операційної діяльності) є основним видом витрат підприємства, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням діяльності з виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг).

На думку вченого В. М. Гончарова операційні витрати – це грошові витрати, пов'язані з використанням робочої сили, матеріалів, нематеріальних активів і фінансових ресурсів для здійснення операційної діяльності [3].

Витрати операційної діяльності автотранспортних підприємств складаються з виробничої

собівартості перевезень, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Згідно з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" та Методичними рекомендаціями з формування собівартості перевезень на транспорті [4], собівартість перевезень – це грошові витрати транспортних підприємств, пов'язані з підготовкою та здійсненям процесу перевезень вантажів і пасажирів, а також виконанням робіт і послуг, необхідних для забезпечення перевезення.

До собівартості перевезень включаються такі витрати: прямі матеріальні витрати (паливо, мастильні матеріали та інше), прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати (амортизація, ремонт транспортних засобів, послуги сторонніх організацій) та загальновиробничі витрати – непрямі витрати, що пов'язані з організацією та керуванням виробництвом на підприємстві.

Згідно НП(С)БО 16 «Витрати» витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати (рис. 1).

Собівартість перевезень становить основну частку в частині операційних витрат для автотранспортних підприємств. Тому основним завданням для цих підприємств є моніторинг та оптимізація собівартості перевезень з метою підвищення фінансового стану підприємства та покращення економічної ефективності пасажирських перевезень.

За рахунок ефективного використання наявного автопарку можна знизити вартість перевезень. Цьому сприяє покращення технічних показників роботи, таких як обсяг перевезень, пасажиробіг, машино-години роботи, коефіцієнт технічної готовності, коефіцієнт випуску ліній, тривалість знаходження рухомого складу на лінії, швидкість руху та технічна швидкість. Кожне поліпшення цих показників сприяє зниженню вартості пасажирських перевезень.

Після проведення глибоких теоретичних досліджень, можна запропонувати методіку тарифоутворення для автотранспортних підприємств, що дасть змогу знизити експлуатаційні витрати, підвищити рівень конкурентоспроможності, прибутковість підприємства [5].

Запропоновану модель розрахунку собівартості перевезень пасажирів можна представити у такому вигляді:

$$C = C_{пк} + C_{ро} * L * K_L, \quad (1)$$

де $C_{пк}$ – собівартість початково-кінцевих операцій, грн/рухомий склад;

$C_{ро}$ – собівартість рухомих операцій, грн./р.с.-км;

L – тарифна відстань перевезення, км;

K_L – коефіцієнт, що коректує вартість рухомої операції залежно від відстані.

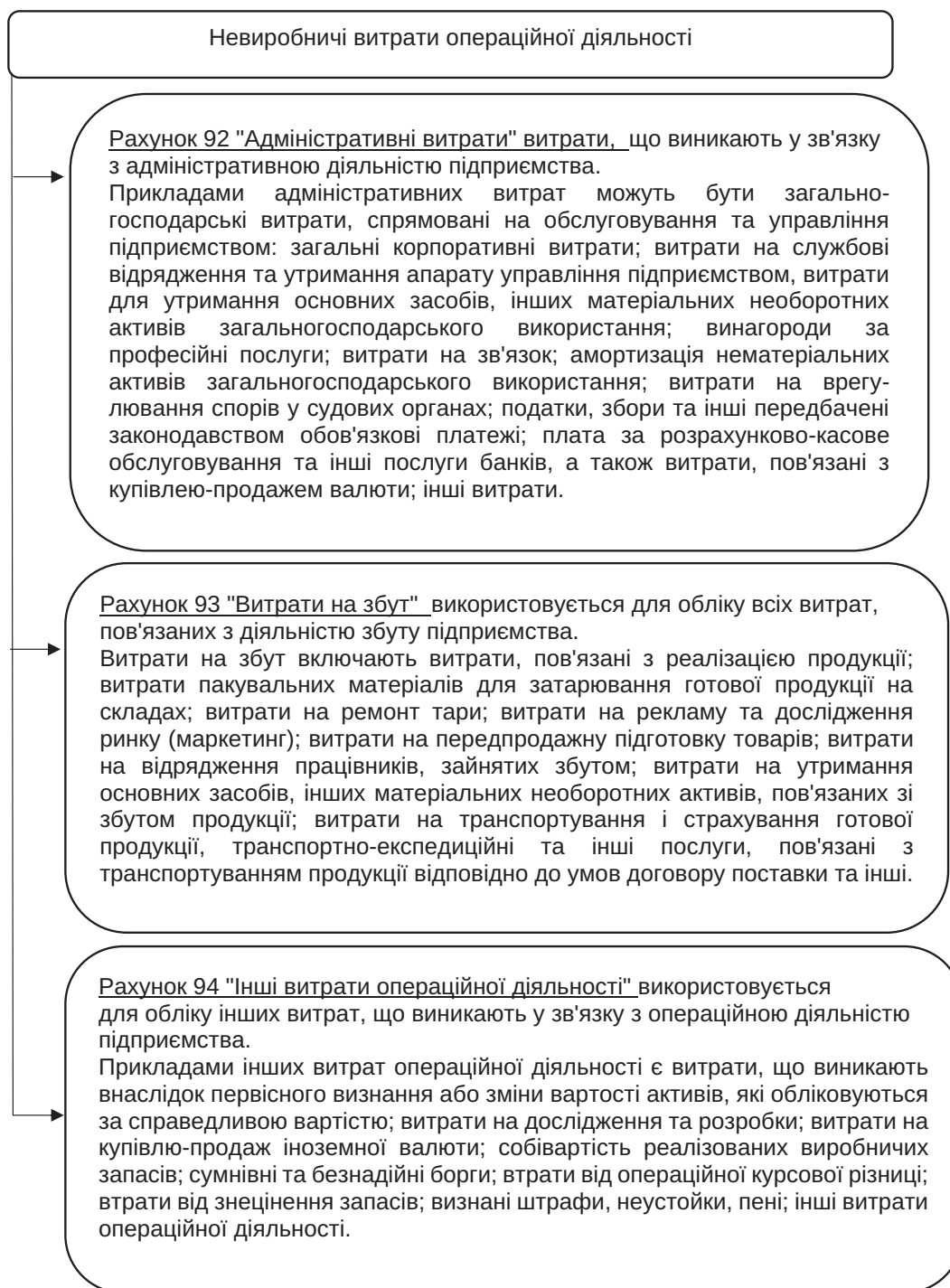

Рис. 1. Характеристика невиробничих витрат операційної діяльності підприємства

Джерело: сформовано на основі [6; 7; 8; 9]

Ця модель розрахунку дозволить автотранспортним підприємствам покращити задоволення клієнтів, підвищити конкурентоспроможність і, відповідно, фінансовий стан.

Однак, витрати, пов'язані з адмініструванням, збутом та іншими операційними процесами, мають певні недоліки в організації їх обліку, зокрема відсутність аналітичного групування витрат за видами. Щоб вирішити цю проблему, вчені Є.Г. Рясних та Є.М. Рудніченко [6]

запропонували введення окремих субрахунків для адміністративних витрат (921 «Адміністративні витрати» та 922 «Загальногосподарські витрати»), які дозволять краще відображати їх природу і економічну сутність. Також, витрати на збут, рекламу та маркетинг мають свої особливості і управління ними має бути незалежним. Тому погоджуємося з А.В. Хмелевської [7] та пропонуємо видозмінити назву синтетичного рахунку і розділити його на окремі субрахунки: 931 «Витрати на збут»,

932 «Витрати на рекламу», 933 «Маркетингові витрати».

Ефективність діяльності автотранспортних підприємств значною мірою залежить від ефективності управлінського обліку і налагодження інформаційних потоків для керівників і контрагентів підприємства.

В рамках досліджуваної теми розроблено ефективну систему обліку витрат за центрами відповідальності для автотранспортних підприємств, що поділено на декілька етапів (табл. 1).

У свою чергу спеціалісти відділу мають доступ лише до інформації з первинних та зведених справ. Контроль за виникненням витрат на стадіях первинного, поточного та підсумкового обліку здійснюватиме бухгалтерія, що забезпечуватиме доступ до всієї облікової інформації в межах документообігу, затвердженого головним бухгалтером.

Така організація обліку та контролю за витратами спростить і прискорить обмін інформацією між керівниками відповідних рівнів і топ-менеджментом, дозволяючи своєчасно реагувати на виявлені на різних етапах інформаційного просування відхилення від параметрів планової діяльності, що відповідають запропонованим планам.

Отже, можемо узагальнити, що для підвищення ефективності організації обліку операційних витрат на підприємствах автомобільного транспорту є напрямки, які згруповані в табл. 2.

Провівши дослідження нормативно-правової бази, наукових джерел і практичної діяльності щодо обліку операційних витрат рекомендуємо автотранспортним підприємствам розробляти свій детальний робочий план рахунків з урахуванням виду

діяльності, індивідуальних особливостей організаційно-економічних і технічних умов на підприємстві.

Одним із основних елементів витрат автотранспорту є вартість паливно-мастильних матеріалів для надання автотранспортних послуг, що складають основну частину собівартості пасажирських перевезень.

Розробка робочого плану рахунків до субрахунку 203 "Паливо" для автотранспортного підприємства з пасажирських перевезень для підвищення ефективності обліку витрат може включати такі аналітичні рахунки:

- 203.1 «Паливо для автобусів міського маршруту»;
- 203.2 «Паливо для автобусів приміського маршруту»;
- 203.3 «Паливо для автобусів міжнародного маршруту»;
- 203.4 «Паливо для автобусів туристичного напрямку»;
- 203.5 «Паливо для автобусів спеціального призначення».

Кожен з цих аналітичних рахунків може мати свою деталізацію, що поглиблює облікову інформацію про витрати на паливо для конкретних автобусів чи маршрутів. Запропоновано для аналітичного рахунку 203.1 «Паливо для автобусів міського маршруту» наступну деталізацію:

- 203.1.1 «Паливо для автобуса № 1 міського маршруту»;
- 203.1.2 «Паливо для автобуса № 2 міського маршруту»;
- 203.1.3 «Паливо для автобуса № 3 міського маршруту» і т.д.

Таблиця 1

Етапи впровадження системи обліку витрат за центрами відповідальності

№	Назва етапу	Характеристика етапу
1	Поділ та відокремлення центрів відповідальності	На початковому етапі організації витратного обліку в центрі корпоративної відповідальності передбачено, що відповідні центри будуть утворені для призначення конкретних осіб, які будуть нести відповідальність. Центр відповідальності, в свою чергу, це окремий сегмент підприємства, в межах якого керівник несе особисту відповідальність за результати своєї діяльності.
2	Розподіл відповідальності між керівниками підрозділів	На цьому етапі корисно розділити центри відповідальності за функціональними ознаками і надати керівникам відповідних відділів особисту відповідальність за свої роботи.
3	Визначення витрат окремих центрів відповідальності	Цей процес базується на принципі контролю за витратами. Витрати центру відповідальності поділяються на контрольовані та неконтрольовані витрати. Керівники центру відповідальності відповідають лише за контрольовані витрати.
4	Розробка кошторисів витрат для кожного центру відповідальності	У даному етапі проводиться розробка розрахунків щодо транспортних витрат, а також підготовка внутрішніх звітів про їх виконання. Це необхідно для оцінки реального досягнення планових показників та виявлення причин, які призвели до відхилень витрат від запланованих. Крім того, в цьому етапі проводиться планування і виявлення винних осіб, а також загальна оцінка ефективності роботи центру з відповідальністю.
5	Аналіз та оцінка роботи центрів відповідальності	На останньому етапі виконують аналіз розбіжностей між фактичними витратами та запланованими, виявляють причини та винних осіб, а також оцінюють роботу відповідного центру відповідальності, щоб дати рекомендації для забезпечення ефективності його роботи.

Джерело: сформовано на основі [8; 9]

Напрямки підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку операційних витрат для автомобільних підприємств

№	Назва напрямку	Характеристика
1	Впровадження автоматизованих систем обліку	– використання спеціалізованого програмного забезпечення для реєстрації та обробки фінансової інформації; – впровадження електронних систем, які автоматично фіксують та аналізують доходи та витрати.
2	Розробка стандартів та процедур обліку	– встановлення єдиної системи класифікації доходів та витрат для забезпечення однорідності облікових записів; – визначення стандартів щодо реєстрації та документування фінансових операцій; – розробка процедур контролю та підтвердження правильності обліку доходів та витрат
3	Посилення контролю за обліком	– впровадження систем внутрішнього аудиту, які періодично перевіряють та аналізують облік доходів та витрат; – регулярний аналіз фінансової звітності для виявлення можливих помилок або недоліків у системі обліку; – встановлення контрольних точок і механізмів перевірки документів та операцій з метою запобігання шахрайству та недобросовісній поведінці.
4	Постійне навчання та підвищення кваліфікації	– організація тренінгів та семінарів для фахівців з обліку, що дозволяють ознайомитися зі сучасними методами та практиками. – стимулювання навчання через внутрішній або зовнішній навчальні програми. – залучення зовнішніх консультантів або аудиторів для оцінки ефективності системи обліку та рекомендацій щодо її вдосконалення
5	Використання аналітичного обліку та бізнес-аналітики	– впровадження інструментів аналітичного обліку для виявлення тенденцій, залежностей та варіацій в доходах та витратах; – впровадити інструменти аналітичного обліку для виявлення тенденцій, залежностей та змін доходів і витрат; – використовуйте бізнес-аналітику для прогнозування показників і визначення можливостей оптимізації.
6	Встановлення системи внутрішнього контролю	– розподіл обов'язків та встановлення точних правил, що регламентують процеси обліку доходів та витрат; – визначення системи авторизацій та перевірок, що дозволяють запобігати несанкціонованому доступу до фінансової інформації; – встановлення механізмів перевірки та звітності щодо виконання правил та процедур обліку.
7	Вдосконалення взаємодії з іншими функціональними підрозділами:	– спільне планування та координація зі службами закупівель, продажів, складського господарства тощо для забезпечення точного обліку; – взаємний обмін інформацією та даними між функціональними підрозділами з метою усунення дублювання та забезпечення цілісності фінансової інформації.

Джерело: розроблено авторами

Запропонована методика дозволить зручніше відслідковувати витрати на паливо для конкретних автобусів чи маршрутів і зробити облік більш ефективним. Також, можна додати окремі рахунки для інших видів палива, таких як газ або електроенергія, якщо вони використовуються на підприємстві.

Робочий план рахунків для рахунка 23 «Виробництво» (виробничі матеріальні витрати (паливо, бензин, дизельне паливо, мастильні матеріали); заробітна плата працівників; амортизація автотранспорту; витрати на технічне обслуговування та ремонт; витрати на страхування автотранспортних засобів задіяних при здійсненні пасажирських перевезень) з субрахунками для автотранспортного підприємства з пасажирських перевезень для ефективного обліку витрат може мати наступну структуру субрахунків:

– 23.1 «Виробничі витрати для автобусів міського маршруту»;

– 23.2 «Виробничі витрати для автобусів приміського маршруту»;

– 23.3 «Виробничі витрати для автобусів міжнародного маршруту»;

– 23.4 «Виробничі витрати для автобусів туристичного напрямку»

– 23.5 «Виробничі витрати для автобусів спеціального призначення».

Аналітичний облік виробничих витрат з операційної діяльності для автотранспортних підприємств можна розробити для окремого автобусу. На прикладі рахунка 23.1 виробничі матеріальні витрати можуть бути такі субрахунки:

– 23.1.1 «Виробничі витрати для автобуса № 1 міського маршруту»;

– 23.1.2 «Виробничі витрати для автобуса № 2 міського маршруту»;

– 23.1.3 «Виробничі витрати для автобуса № 3 міського маршруту» і т.д.

Виробничі витрати повинні бути відображені у відповідних субрахунках рахунку 23, що дозволить ефективно керувати бюджетом, планувати витрати та аналізувати ефективність використання ресурсів. Розроблений робочий план рахунків допоможе забезпечити належний облік витрат та досягнення фінансових цілей автотранспортного підприємства з пасажирських перевезень.

На рис.2 представлено схему методики обліку виробничих витрат під час формування собівартості для автотранспортних підприємств з пасажирських перевезень на прикладі палива в розрізі аналітичного обліку для конкретного автобусу. Ця методика дозволяє автотранспортним підприємствам ефективно визначати собівартість перевезень в розрізі палива для кожного автобусу, а також здійснювати контроль і оптимізацію витрат. Поєднання точного обліку та аналізу даних допомагає підприємствам зменшувати витрати та підвищувати прибутковість.

Таким чином, впровадження запропонованих поліпшень у системі обліку операційних витрат на автотранспортному підприємстві призведе до перетворення процесів бухгалтерського обліку, підвищення ефективності управління підприємством та змін у функціональному складі облікового апарату.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в статті було розкрито сутність та характеристику операційних витрат, основні проблеми, які існують під час бухгалтерського обліку

операційних витрат на автотранспортних підприємствах та знайдено шляхи вдосконалення обліку цих витрат. Собівартість перевезень займає велику частку у складі витрат операційної діяльності автотранспортних підприємств, тому запропонована модель розрахунку собівартості дасть змогу підвищити прибутковість підприємства і як наслідок позитивно вплинути на формування стабільного фінансового становища.

В статті було розроблено робочий план рахунків для рахунків 203 «Паливо», 23 «Виробництво», які дасть змогу покращити організацію обліку для автотранспортних підприємств, що надасть деталізовану інформацію про характерні особливості кожного типу витрат на паливо для конкретних автобусів чи маршрутів. Натомість ефективний систематичний облік невикористаних операційних витрат з виокремленням відповідних субрахунків для адміністративних, збутових та інших операційних витрат дасть змогу більш достовірно прогнозувати їх величину та динаміку зміни у процесі поточної діяльності автотранспортного підприємства, що підвищить рівень прийняття управлінських рішень та організацію бухгалтерського обліку в цілому.

Також було запропоновано запровадити ефективну систему обліку витрат за центрами відповідальності для автотранспортних підприємств, що дасть змогу функціонувати підприємству більш ефективно та прибутково, що сприятиме систематизації та впорядкуванню аналізу та обліку витрат операційної діяльності.

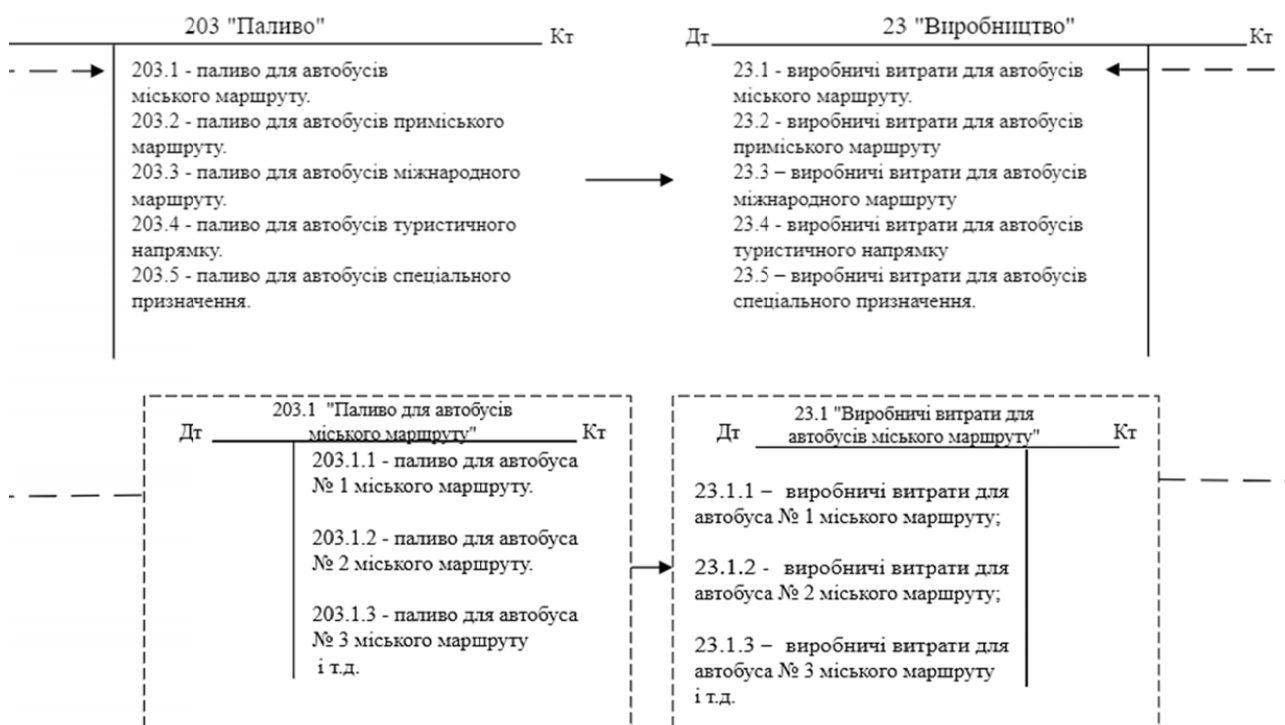

Рис. 2. Методика управлінського обліку палива та виробничих витрат для автотранспортних підприємств з пасажирських перевезень

Джерело: сформовано авторами

Перспективи подальших досліджень можуть бути у напрямків впровадження зазначеної методики в автоматизовану систему обліку витрат, що дозволить точніше відслідковувати виникнення операційних витрат, проводити їх аналіз та покращувати стратегію управління для автотранспортного підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про затвердження Національного Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

2. Про затвердження Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (зі змінами і доповненнями).

3. Гончаров В.М. Внутрішній економічний механізм підприємства: навчальний посібник / В.М. Гончаров, Н.В. Касьянова, Н.В. Вецепура, Д.В. Солоха та ін. Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2007. 284 с.

4. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: Затв. Наказом Міністерства транспорту України від 5 лютого 2001 р. № 65. К., 2001. *Все про бухгалтерський облік*. 2006. № 121. С. 14–23.

5. Міщенко Максим, Тараненко Артем. Вдосконалення методології тарифоутворення як засіб покращення фінансового стану підприємств міського транспорту. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць*; за ред.: М.Д.Балджи (голов.ред.). (ISSN 2409-9260). – Одеса: Одеський національний економічний університет. 2018. № 9(261). С. 102–116.

6. Рясних Є.Г., Рудніченко Є.М. Необхідність та проблеми впровадження бюджетування накладних витрат на сучасних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 5(23). С. 156–162.

7. Хмелевська А.В. Облікова систематика іншої операційної діяльності промислового підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6(1). С. 99–104.

8. Пархоменко Л.А., Малюга Л.М., Фротер О.С., Нижник І.О. Методи обліку та управління операційними витратами. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 50–54. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.1.50

9. Струк Н.С., Гармаш Х.П. Шляхи удосконалення організації обліку невиробничих операційних витрат підприємства у контексті формування статусу надійного ділового партнера на ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 14. С. 288–292. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_14_67

10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. Наказом МФУ від 30.11.99 № 291.

11. Інструкція по використанню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. наказом МФУ від 30.11.99 № 291.

REFERENCES:

1. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku №16 «Vytraty»: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 r. № 318 [On Approval of the National Accounting Regulation (Standard) No. 16 "Expenses": Order of the Ministry of Finance of Ukraine of 31.12.1999 No. 318]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

2. Pro zatverdzhennia Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 "Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti": nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 № 73 (zi zminamy i dopovnenniamy) [On Approval of the National Regulation (Standard) of Accounting 1 "General Requirements for Financial Reporting": Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 73 dated February 07, 2013 (as amended)].

3. Goncharov V.M. (2007) Vnutrishnii ekonomichniy mekhanizm pidpriemstva: navchalnyi posibnyk [Internal economic mechanism of the enterprise: a textbook] / N.V. Kasyanova, N.V. Vetsepura, D.V. Solokha and others. Donetsk (in Ukrainian). P. 284.

4. Metodychni rekomendatsii z formuvannia sobivartosti perevezen (robit, posluh) na transporti: Zatv. Nakazom Ministerstva transportu Ukrainy vid 5 liutoho 2001 (2006) [Methodical recommendations on the formation of the cost of transportation (works, services) on transport: Approved by Order of the Ministry of Transport of Ukraine dated February 5, 2001]. *Vse pro bukhhalterskyi oblik* [All about accounting]. No. 121. P. 14–23.

5. Mishchenko Maksym, Taranenko Artem (2018) Vdoskonalennia metodolohii taryfotvorennya yak zasib pokrashchennia finansovoho stanu pidpriemstv mis'koho transportu [Improving the methodology of tariff formation as a means of improving the financial condition of urban transport enterprises]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*: zb. nauk. prats; za red.: M.D.Baldzhi (holov.red.). (ISSN 2409-9260). Odesa: Odeskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet [Scientific Bulletin of Odesa National Economic University: collection of scientific works; edited by M.D. Baldzhi (editor-in-chief) (ISSN 2409-9260). Odesa: Odesa National Economic University], no. 9(261), pp. 102–116.

6. Ryasnykh E.G., Rudnichenko E.M. (2014) Neobkhidnist ta problemy vprovadzhennia biudzhetuвання nakladnykh vytrat na suchasnykh pidpriemstvakh [Necessity and problems of implementing overhead budgeting at modern enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky - Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*. No. 5(23). P. 156–162.

7. Khmelevska A.V. (2009) Oblikova systematyka inshoi operatsiinoi diialnosti promyslovoho pidpriemstva [Accounting systematics of other operating activities of an industrial enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho*

natsionalnoho universytetu [Bulletin of Khmelnytskyi National University]. No. 6(1). P. 99–104.

8. Parkhomenko L. A. (2022) Metody obliku ta upravlinnia operatsiinymy vytratamy [Methods of accounting and management of operating expenses] / Maliuga L.M., Froter O.S., Nyzhnyk I.O. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and state]. Vol № 1. P. 50–54. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.1.50

9. Struk N.S., Harmash H.P. (2015) Shliakhy udoskonalennia orhanizatsii obliku nevyrobnychykh operatsiinych vytrat pidpriemstva u konteksti formuvannia statusu nadiinoho dilovoho partnera na rynku [Ways to improve the organization of accounting for non-production operating expenses of the enterprise in the context of forming the status of a reliable business partner in the market]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya : Ekonomika i menedzhment* [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics

and management]. Vol 14. P. 288–292. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_14_67.

10. Plan rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii: Zatv. Nakazom MFU vid 30.11.99 № 291 [Chart of accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business transactions of enterprises and organizations: Approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine. Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 291 of November 30, 1999].

11. Instruktsiia po vykorystanniu Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii: Zatv. nakazom MFU vid 30.11.99 № 291 [Instruction on the Use of the Chart of Accounts for Accounting Assets, Capital, Liabilities and Business Operations of Enterprises and Organizations: Approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999, No. 291].